

Valtiovarainministeriö

Kouvola 11.11.2025

Sisäministeriö

Viite VN/18970/2024

Lausunto: Alueellisen varautumisen yhteistyön ja tilannekuvatoiminnan kehittämishanke ja Lupa- ja valvontavirastoa koskeva valtioneuvoston asetus

Kymenlaakson liitto kiittää mahdollisuudesta lausuntoon. Raportissa tehdyt ehdotukset ovat kokonaisuutena kannatettavia ja tehty työ luo hyviä edellytyksiä alueellisen varautumisen kehittämiseksi.

Alueellisten yhteistyörakenteiden järjestämisen vaihtoehdot, toimintamalli ja ohjaus

Kymenlaakson liitto kannattaa perusratkaisua alueellisen varautumisen yhteistyörakenteista esitetyn mallin B. mukaisesti. Esitetty malli mahdollistaa Lupa-valvontavirasto (LVV) – maakunta – seutukunta - kunta -tyyppisen rakenteen, joka lienee tällä hetkellä alueellisen varautumisen kannalta tarkoituksenmukaisin ja toteuttamiskelpoinen. Erityisesti kuntien kannalta merkityksellisiä ovat maakunnalliset yhteistyörakenteet, joissa alueen turvallisuustoimijat kootaan maakunnalliseen yhteistyöryhmään. Rakenteen alapuolella toimii tarvittavia ryhmiä siten kuin maakunnassa katsotaan parhaaksi. Myös kuntakentän seudullinen yhteistyö maakunnan sisällä on mahdollista organisoida tämän rakenteen rinnalle. Mallin haasteena on, että maakunnan yhteistyöryhmä muodostuu helposti liian suureksi, mikä vaikuttaa sen työskentelyedellytyksiin.

Kymenlaakson liitto kannattaa hankkeen ehdotusta, että maakunnallisesta yhteistyöryhmästä säädetään laissa, jolloin varmistetaan maakunnallisen rakenteen syntyminen yhtenäisesti koko Suomeen. Kymenlaakson liitto pitää kuitenkin tärkeänä, että ryhmän kokoonpanoa ei säädetä tarkkarajaiseksi. Nykytilanne osoittaa, että ryhmien kannattaa muotoutua kuhunkin maakuntaan ja alueelle paikalliset olosuhteet ja toiminta huomioiden tarkoituksenmukaisella tavalla. On kuitenkin tärkeää, että ryhmän vetovastuu ja sihteeritehtävät ovat organisaatiolla, jonka vastuulla on lakisääteisiä turvallisuuteen liittyviä tehtäviä ja toimivaltuuksia myös poikkeusolojen aikana. Kymenlaakson liitto yhtyy raportin näkemykseen, että keskuskuntien asema alueilla on merkittävä yleisen varautumisen kannalta ja se tulee huomioida alueellisia rakenteita perustettaessa. Kymenlaaksossa on 2 keskuskuntaa Kotka ja Kouvola.

Alueelliset yhteistyörakenteet tulee muodostaa siten, että tiedonkulku varmistetaan eri ryhmien välillä. Esimerkiksi LVV:n valmiustoimikuntaan tulee valita maakunnallisesta yhteistyöryhmästä edustaja/edustajia, joilla on velvollisuus pitää maakunnallinen ryhmä tietoisena valmiustoimikunnan työskentelystä ja asioista. Nykyisessä järjestelmässä kaikilla alueen kunnilla ei ole edes tiedossa kuka ”edustaa” kuntakenttää AVI:n

valmiustoimikunnassa. Valmiustoimikunnan kokoonpanossa täytyisi siis ottaa huomioon yhteys maakunnalliseen yhteistyöryhmään. Keskuskaupunkien (1-2) edustus LVV:n valmiustoimikunnassa lienee toimivin malli, mutta edustajana toimivan henkilön tulisi olla jäsen myös maakunnallisissa rakenteissa. Kymenlaaksossa on 2 keskuskaupunkia, kuten edellä todettiin.

Valmiustoimikunnan kokoonpanossa on myös tärkeä tunnistaa alueellisesti merkittäviä toimijoita kuten esimerkiksi ympäristöterveydenhuollon, terveydensuojelun ja maaseutuhallinnon rakenteet, jotka usein toimivat yhteistoiminta-alueina. Lisäksi on huomioitava, että yta-alueella on useita maakunnallisia keskuskuntia. Sinänsä valmistelu asettamispäätös mahdollistaa edellä mainittujen tahojen huomioinnin.

Hanke ehdottaa valtioneuvostotason ohjauksen varmistamiseksi sisäministeriön asettamaa alueellisen varautumisen ohjauksen yhteensovittamisryhmää. Kunnilla on lakisääteisiä tehtäviä kaikkien ministeriöiden toimialoilla, jolloin keskeistä on, että valtioneuvostotason ohjaus yhteensovittaa kaikkien ministeriöiden toimialat. Luontevaa voi myös olla, että valtioneuvosto tekisi asettamispäätöksen yhteensovittamisryhmästä.

Tilannekuva ja salassa pidettävä tieto

Tietojen käsittelystä tulisi säätää erityislaissa. Lainsäädännön ja ohjeistusten tulisi päästä tasolle, jossa salassa pidettävää turvallisuustietoa voitaisiin vaihtaa tehokkaasti myös kuntien kanssa. Se vaatisi useita lakimuutoksia ja olemassa olevien käytäntöjen muutoksia. Valtionhallinnon asiakirjojen turvallisuusluokitus ei ole käytössä kunnissa, mikä vaikeuttaa salassa pidettävien raporttien jakamista. Laki ei myöskään mahdollista kuntien liittymistä turvallisuusverkkoihin muutoin kuin Virve-puhelinten osalta. Vain suurimmilla kaupungeilla on mahdollisuus päästä SUPO:n turvallisuus selvitysten piiriin. Tiedonvaihdolle ei myöskään ole syntynyt tai synny tulevaisuudessakaan toimivaa käytäntöä, jos turvallisuustietoa jaetaan vain satunnaisiin pyyntöihin perustuen.

Maakunnat ja kunnat ovat tällä hetkellä viranomaisten tilannekuvatiedon ulkopuolella. Varautumisen lisäksi sisäinen turvallisuus ja rikostentorjunta lähtökohtaisesti edellyttäisi, että turvallisuusviranomaiset olisivat koko ajan tietoisia paikallistason asioista ja ilmiöistä ja toisaalta maakunnat ja kunnat taas ovat tietoisia valtakunnallisesta viranomaisten tilannekuvasta. Hankkeen ehdotus, että ensivaiheessa ratkaisuksi perustetaan yhteiset työtilat alueellisen tilannekuvan hallintaan, on kannatettava. Maakunnallisella tasolla kuntien ja hyvinvointialueiden välistä yhteistyötä tilannekuvan ja tilannetietoisuuden osalta on tärkeää edelleen kehittää.

Tilannekuva ja salassa pidettävä tieto

Kuntalain 10 §:n mukaan valtiovarainministeriö seuraa yleisesti kuntien toimintaa ja taloutta. Hanke ehdottaa, että tähän tehtävään liitetään valmiuslain 13 §:n mukainen kuntien varautumisen yleinen ohjaus ja seuranta. Kymenlaakson liitto kannattaa ehdotusta ja kuntalain täsmentämistä tältä osin.

Turvallisuussuunnittelu

Raportissa ei ole tarkasteltu rikollisuuden tai muiden normaalielämän turvallisuusongelmien ennaltaehkäisyä. Alue- ja paikallishallinnon turvallisuussuunnittelun edistäminen on lupa- ja valvontavirastojen lakisääteinen tehtävä siinä missä varautumisen yhteensovittaminenkin. Turvallisuusongelmien ennaltaehkäisy on keskeinen tehtävä etenkin kaupunkien osalta. Myös rikollisuuden ennaltaehkäisy ja radikalisoituminen edellyttää vahvaa viranomaisten välistä yhteistyötä ja tiedonvaihtoa kaikkien toimijatasojen kesken. Turvallisuussuunnittelun edistäminen tulee integroida raportissa esitettyihin rakenteisiin. Tältä osin raportti tarvitsisi täydennystä.

Varautumisen resurssi

Kuntien yhteisiä seudullisia resursseja on palkattu useamman kunnan toimesta vastuukuntamallilla. Myös alueelliset varautumisen yhteistyösopimukset kuntien kesken ovat yleistymässä. Tämä vahvistaa kuntakentän varautumisen suunnittelua ja kehittämistä ja tukee myös raportissa esitettyä alueellisen varautumisen yhteistyötä. Tarvittaisiin noin viiden miljoonan euron lisäresurssi, jos ne kunnat, joilla ei vielä ole kokopäivätoimista varautumisen resurssia, palkkaisivat yhteisen varautumisen resurssin. Toivottavaa olisi, että päätoimisten varautumishenkilöiden palkkaamista ja alueellista varautumisen yhteistyötä edistettäisiin esim. hankerahoituksella.

KYMENLAAKSON LIITTO

Virasto

Jaakko Mikkola
maakuntajohtaja